

ISSN 1999-4214 (print)
ISSN 2957-5095 (online)

ЕУРАЗИЯ ГУМАНИТАРЛЫҚ ИНСТИТУТЫНЫҢ

ХАБАРШЫСЫ

ВЕСТНИК

ЕВРАЗИЙСКОГО
ГУМАНИТАРНОГО
ИНСТИТУТА

BULLETIN

OF THE EURASIAN
HUMANITIES
INSTITUTE

№4/2024

Жылына 4 рет шығады
2001 ж. шыға бастаған

Выходит 4 раза в год
Начал издаваться с 2001 г.

Published 4 times a year
Began to be published in 2001

Астана, 2024

Бас редактор **Дауренбекова Л.Н.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
филология ғылымдарының кандидаты
Жауапты редактор **Алимбаев А.Е.**
А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институтының доценті,
философия докторы (PhD)

Редакция алқасы

Аймұхамбет Ж.Ә.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Ақтаева К.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Мицкевич атындағы Польша университеті, Познань, Польша.
Әбсадық А.А.	филология ғылымдарының докторы, профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Бредихин С.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Солтүстік Кавказ федералды университеті, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	филология ғылымдарының кандидаты, доцент Ә. Бөкейхан атындағы университеті, Семей, Қазақстан
Ермекова Т.Н.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы, Қазақстан
Есиркепова К.Қ.	филология ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, А. Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, Қостанай, Қазақстан
Жүсіпов Н.Қ.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Торайғыров университеті, Павлодар, Қазақстан
Курбанова М.М.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Алишер Навои атындағы Ташкент мемлекеттік өзбек тілі мен әдебиеті университеті, Ташкент, Өзбекстан
Қамзабекұлы Д.	ҚР ҰҒА академигі, филология ғылымдарының докторы, профессор, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Астана, Қазақстан
Құрысжан Л.Ә.	филология ғылымдарының кандидаты, профессор, Ханкук шетелтану университеті, Сеул, Оңтүстік Корея
Онер М.	философия докторы (PhD), профессор, Эгей университеті, Измир, Туркия
Пименова М.В.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Шет ел тілдері институты, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	филология ғылымдарының докторы, профессор, Қазан федералды университеті, Қазан, Татарстан, РФ
Сенмез О.Ф.	философия докторы (PhD), профессор, Токал Газиосманпаша университеті, Токал, Туркия

Редакцияның мекенжайы: 010009, Астана қ., Жұмабаев даңғ., 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Еуразия гуманитарлық институтының Хабаршысы.
Меншіктенуші: «А.Қ. Құсайынов атындағы Еуразия гуманитарлық институты»
Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Ақпарат комитетінде қайта есепке қойылды. Тіркеу № KZ92VPY00046970 17.03.2022
Басуға 24.12.2024 ж. қол қойылды. Пішімі 60*84 1\8. Қағаз офсеттік Көлемі. БТ.
Таралымы 200 дана. Бағасы келісім бойынша. Тапсырыс № 89
«Ақтаев У.Е.» баспасында басылып шықты

Главный редактор **Дауренбекова Л.Н.**
Кандидат филологических наук, доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова
Ответственный редактор **Алимбаев А.Е.**
Доктор философии (PhD), доцент Евразийского гуманитарного института имени
А.К. Кусаинова

Редакционная коллегия

Аймухамбет Ж.А.	доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Актаева К.	доктор филологических наук, профессор, университет имени Адама Мицкевича, Познань, Польша.
Абсадық А.А.	доктор филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А.Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Бредихин С.Н.	доктор филологических наук, профессор, Северо-Кавказский федеральный университет, Ставрополь, РФ
Гайнуллина Ф.А.	кандидат филологических наук, доцент университет имени А. Бокейхана, Семей, Казахстан
Ермекова Т.Н.	доктор филологических наук, профессор, Казахский национальный женский педагогический университет, Алматы, Казахстан
Есиркепова К.К.	кандидат филологических наук, профессор, Костанайский региональный университет имени А. Байтурсынова, Костанай, Казахстан
Жусипов Н.К.	доктор филологических наук, профессор, Торайгыров университет, Павлодар, Казахстан
Курбанова М.М.	доктор филологических наук, профессор, Ташкентский государственный университет узбекского языка и литературы им. Алишера Навои, Ташкент, Узбекистан
Камзабекулы Д.	академик НАН РК, доктор филологических наук, профессор, ЕНУ имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан
Курсыжан Л.А.	кандидат филологических наук, профессор, Университет иностранных языков Ханкук, Сеул, Южная Корея
Онер М.	доктор философии (PhD), профессор, Эгейский университет, Измир, Турция
Пименова М.В.	доктор филологических наук, профессор, Институт иностранных языков, Санкт-Петербург, РФ
Сайфулина Ф.С.	доктор филологических наук, профессор, Казанский федеральный университет, Казань, Татарстан, РФ
Сенмез О.Ф.	доктор философии (PhD), профессор, Университет Токат Газиосманпаша, Токат, Турция

Адрес редакции: 010009, г. Астана., пр. Жумабаева, 4
Телефон/факс: (7172) 561 933; e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Вестник Евразийского гуманитарного института.
Собственник: «Евразийский гуманитарный институт имени А.К. Кусаинова».
Министерством информации и общественного развития Республики Казахстан Комитет информации постановлено на переучет № KZ92VPY00046970 17.03.2022
Подписано в печать 24.12.2024 ж. Формат 60*84 1\8. Бум. Типопр.
Тираж 200. Цена согласовано. Заказ № 89
Напечатано в издательстве «У.Е. Актаева»

Chief Editor **Daurenbekova L.N.**

Candidate of Philological Science, Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute

Editor-in-Chief **Alimbayev A.E.**

Doctor of Philosophy (PhD), Associate Professor of the A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute

Editorial Board

- Aimuhambet Zh.A.** Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
- Aktayeva K.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Poznan Adam Mitskevich University, Poznan, Poland
- Absadyk A.A.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
- Bredikhin S.N.** Doctor of Philological Sciences, Professor, North-Caucasus Federal University, Stavropol, RF
- Гайнуллина Ф.А.** Candidate of Philological Sciences, Associate Professor Alikhan Bokeikhan University, Semey, Kazakhstan
- Yermekova T.N.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Kaz. National Women's Pedagogical University. Almaty, Kazakhstan
- Yesirkerova K.K.** Candidate of Philological Sciences, Professor, Kostanay Regional University named after A.Baitursynov, Kostanay, Kazakhstan
- Zhusipov N.K.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Toraighyrov University, Pavlodar, Kazakhstan
- Kurbanova M.M.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature named after Alisher Navoyi, Tashkent, Uzbekistan
- Kamzabekuly D.** Academician of NAS RK, Doctor of Philological Sciences, Professor, L.N. Gumilyov ENU, Astana, Kazakhstan
- Kuryshzhan L.A.** Candidate of Philological Sciences, Professor, Hankuk University of Foreign Studies Seoul Korea
- Oner M.** Doctor of Philological (PhD), Professor, Aegean University, Izmir, Turkey
- Pimenova M.V.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Foreign Languages Institute, St-Petersburg, RF
- Seifullina F.S.** Doctor of Philological Sciences, Professor, Kazan Federal University, Kazan, Tatarstan, RF
- Senmez O.F.** (PhD), Professor, Tokat Gaziosmanpasa University, Tokat, Turkey

Editorial address: 010009, Astana., 4, Prospect Zhumabayev

Tel/Fax: (7172) 561 933: e-mail: eagi.vestnik@gmail.com, сайт: ojs.egi.kz

Bulletin of the Eurasian Humanities Institute.

Owner: «A.K. Kussayinov Eurasian Humanities Institute».

The Ministry of Information and Public Development of the Republic of Kazakhstan Information Committee decided to re-register No. KZ92VPY00046970 17.03.2022

Signed for printing 24.12.2024 Format 60 * 84 1 \ 8. Paper. Printing house

Circulation 200. Price agreed. Order No. 89

Printed in the publishing house of «U.E. Aktaev»

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

ТІЛ БІЛІМІ / ЯЗЫКОЗНАНИЕ / LINGUISTICS

АКИЖАНОВА Д.М., ОМАРОВА А.С., ЧЕШМЕДИЕВА-СТОЙЧЕВА Д.С.	Вопросы межъязыковой передачи топонимов Республики Казахстан	7
АҚЖІПТОВА А.О., САЛҚЫНБАЙ А.Б., СӘРСЕНБАЙ Ж.А.	Абай өлеңдеріндегі окказионалды субстантиваттар	18
АУБАКИРОВА А.Е., ҚҰРМАНБАЙҰЛЫ Ш., ЖУАНЫШПАЕВА С.Ж.	Новые термины на казахском языке: история и опыт	32
ӘЛІСЖАН С.Қ.	Термин қалыптастырудың өзекті мәселелері	44
БЕКЕНОВА Г.Ш.	Тұрақты тіркестердегі «төрт түлік мал» концептісі	53
ДАВЛЕТОВА С.Е., БИЖКЕНОВА А.Е.	Вернакулярлық контенттерді жер атауларында қолдану және оның тілдік-танымдық ерекшеліктері	61
ДОЛДИНОВ С.А. ЖУСУПОВА Г.М. ВЕРБА Е.А.	Аргументация и убедительная речь в политике Казахстана	76
ЖАКУПОВ Ж.А., ТҮЙЛЕБАЕВА Қ.Б.	Сөз семасиологиясындағы синергетика	88
ИБРАЕВА М.Б.	Постсубмәдениет өкілдерінің тілдік бейнесі	98
ISKAKOVA G.ZH., RYSPAYEVAD S.	Language and emotions: emotional lexicon in a literary text (based on the works of A. Kekilbayev, Ch. Aitmatov)	107
ИСПАНДИЯРОВА А.Т.	Қазақ халық лирикасындағы когнитивті метафораның семантикалық сипаты	121
SAGIDOLDA G., RAINBEKOVA G.S.	On lexicography of antonyms in the kazakh language	130
ТҮРҒАНБАЕВА Қ.М., САРЕКЕНОВА Қ.Қ.	Қазақ-түрік тілдеріндегі баланың дүниеге келуіне қатысты фразеологизмдердің этнографиялық сипаты	138
УРАЗАЕВА Қ.Б., ЖАРҚЫНБЕКОВА Ш.Қ., ЕРІК Г.	Языковая личность бия и эффективная коммуникация	147

ӘДЕБИЕТТАНУ / ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ / LITERATURE STUDIES

АБДРАСИЛ Н.С., ЖАПАРОВА А.Ж.	Мұхтар Әуезовтің «Көксерек» повесіндегі метафораларды салыстырмалы талдау (түпнұсқа және аударма нұсқалары негізінде)	158
АЙМҰХАМБЕТ Ж.Ә., ДАУЫЛБАЙ М.	Әбіш Кекілбайдың «Ханша-дария» хикаясындағы Гүрбелжін бейнесі	171
АСАН Н.Б., ХАЛИКОВА Н.С.	Әлішер Рахаттың «Параллель» романының қазіргі қазақ прозасының дамуындағы орны	179
БАЙТУРИНА У.К.	Русский социализм Н.Г. Чернышевского и русская идея Ф.М. Достоевского	189

КӘРІМХАН З.Т., ӘУБӘКІРОВА Қ.Ә., ТОҚТАРБАЙ Е.Н. МАНСУРОВА Ә.Ж. ОРДА Г.Ж.	Қазақ әдебиетіндегі мемуаристика. Отыншы Әлжанұлы жазған қазанама естелік ретінде	199
НЕСИПБЕКОВА А.С., СМАГУЛОВ Ж.К.	Мағжан мен Сәкен: тұлғалар тұтастығы	216
СҰЛТАНҒАЛИЕВА Р.Б., БІРЛЕСОВА Б.Б.	Қазақ әңгімелеріндегі бақсы сарыны	225
TASNEKOVA A.T., ZHURUSSOV N.K., SHARAUOV A.K	Ideological and thematic basis of children's folklore in the research of Bekmurat Uakhatov	238
ТУРСЫНХАНОВА Қ.Қ., МУКАЖАНОВА Р.М. *ХУСАИНОВА А.К.	Шәкәрімнің ақындық кітапханасы Түркі фольклорындағы «әйел» бейнесінің гендерлік аспектісі	249 260

**ТІЛ ЖӘНЕ ӘДЕБИЕТТІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ /
МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ /
METHODOLOGY OF TEACHING LANGUAGE AND LITERATURE**

JANDILDINOV M.K., ZHAPAROVA A.ZH., TUSSUPBEKOVA M. ZH.	The role of online resources in the process of english learning	270
КЕРІМБЕКОВА Б.Д. ОТАРБАЕВА Ғ.Н.	Әдебиет сабағында оқушылардың креативті ойлауын қалыптастыра отырып шығармашылыққа баулу жолдары	281
ҚУАНБАЕВА Ж.С., БАЙҒҰТОВА Д.Н., ИБРАГИМОВА У.Б.	Цифрлық білім беруде геймификация оқытудың жаңа тәсілі ретінде	291

С.Е. ДАВЛЕТОВА¹А.Е. БИЖКЕНОВА²

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Астана, Қазақстан
(e-mail: salt77@list.ru¹, abizhkenova@inbox.ru²)

ВЕРНАКУЛЯРЛЫҚ КОНТЕНТТЕРДІ ЖЕР АТАУЛАРЫНДА ҚОЛДАНУ ЖӘНЕ ОНЫҢ ТІЛДІК-ТАНЫМДЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа. Мақалада топонимикадағы вернакулярлық контент құбылысы зерттеліп, оның лексикалық және танымдық-коммуникативтік ерекшеліктеріне тоқталған. Зерттеудің мақсаты- топонимдерге тән лексикалық және когнитивтік-коммуникативтік белгілерді анықтау және талдау, олардың тілдік құрылымдары мен семантикалық нюанстарына жарық түсіру.

Вернакулярлық топонимдердің лексикалық және танымдық-коммуникативтік ерекшеліктерін түсінудің теориялық және практикалық маңызы зор. Ғылыми тұрғыдан алғанда, бұл зерттеу тілдік вариация және мәдени және әлеуметтік факторлардың лексикалық семантикаға әсері туралы түсінігімізді байыту арқылы тіл білімінің кең саласына ықпал етеді. Іс жүзінде бұл зерттеудің нәтижелері вернакулярлық топонимдердің мәдени маңыздылығы мен коммуникативті функциялары туралы түсінік беру арқылы география, мәдениеттану және тілдік білім беруді қоса алғанда, әртүрлі салаларды хабардар ете алады.

Зерттеу барысында лингвистикалық деректерді сапалы талдауды когнитивті-коммуникативті тәсілдермен үйлестіретін көп қырлы әдістеме қолданылады. Салыстырмалы негізді пайдалана отырып, зерттеу вернакулярлық топонимдерді зерттейді, олардың лексикалық және когнитивтік қасиеттерін талдау үшін лингвистикалық теориялар мен әдістемелерге сүйенеді.

Талдау барысында вернакулярлық топонимдердің ерекше лексикалық және танымдық-коммуникативтік ерекшеліктері анықталды. Семантикалық талдау арқылы зерттеу вернакулярлық топонимдерге енгізілген кеңістіктік ассоциацияларды және коммуникативті функцияларды түсіндіреді. Сонымен қатар, зерттеу вернакулярлық топонимдердің вернакулярлық бірегейлікті, мәдени мұраны және тілдік әртүрлілікті көрсетудегі рөлін көрсетеді.

Бұл зерттеу топонимикадағы вернакулярлық контенттерді түсінуге айтарлықтай үлес қосады. Вернакулярлық топонимдердің лексикалық және когнитивтік-коммуникативтік ерекшеліктерін түсіндіре отырып, зерттеу тілдің вариациясы мен мәдени көрінісі туралы ғылыми дискурсты байытады.

Осы зерттеу нәтижесінде алынған мәліметтер географиялық ақпараттық жүйелер, туризмді басқару және тілдерді жоспарлау сияқты әртүрлі салаларға практикалық әсер етеді. Вернакулярлық топонимдердің коммуникативтік функциялары мен мәдени маңыздылығын түсіну тиімді қарым-қатынасты, мәдениетті сақтауды және тілдік әртүрлілікті ілгерілетуді жеңілдетеді.

Түйін сөздер: топонимика, лексикалық ерекшеліктері, танымдық-коммуникативтік, лингвистикалық талдау, тілдік әртүрлілік.

Кіріспе. Ономастика – бұл барлық типтегі жалқы есімдерді және олардың жасалуына және қолданылуына әкелетін заңдылықтарды зерттейтін ғылым. Бұл лингвистика ономастикасын лингвистика шеңберінен тыс қабылдайды және оны бірінші

кезекте лингвистикалық әдістерді қолдана отырып дербес пән ретінде белгілейді. Тіл білімі ономастика негізінен географиялық, тарихи, мәдени, этнографиялық, әдеби, әлеуметтанулық элементтерді қамтиды, олар аталған объектілердің ерекшеліктерін және олардың атауларымен байланысты дәстүрлерді ашуға көмектеседі. Топонимиканың объектінің атауын басқасына беру қабілеті оның әмбебап қасиеттерінің бірі болып табылады. Ландшафт ерекшеліктері мен гидроэнергетикалық ерекшеліктердің атаулары уақыт өте келе ескіреді; бұл атауларды көбінесе олардың ізашарлары қалдырған. Бұл әйгілі көрнекті орындар жер атауларымен байланысты.

Әлемнің топонимикалық бейнесін жасау бүгінгі күнге дейін өзекті лингвистикалық міндет болып қала береді, өйткені топонимнің интегративті және этномәдени маңызы бар, ал ауызша топонимикалық жүйе этностардың лингвистикалық, әлеуметтік, тарихи, этномәдени ерекшеліктерін көрсетеді. Атаудың өзі, сайып келгенде, бар нәрсенің жай ғана белгіленуіне емес, әлемнің сипаттамасына ұмтылғанымен, топоним географиялық объектінің идентификаторы ретінде қызмет етеді [1,45].

Әрине, топоним өзінің географиялық байланыстарының арқасында ерекшеленеді. Географиялық атау маңызды экстралингвистикалық ақпаратты жеткізе алады, бірақ сонымен бірге мұндай ақпаратты білмейтіндерге (негізінен ономастикалық лексикаға бағытталған) қол жетімсіз ете алады. Фондық білім өркениеттің мәдени және тарихи дамуы барысында қалыптасады және дәл осы контексте тиісті тарихи, қысқа және ұзақ мерзімді топонимикалық ақпарат сараланады.

Лингвомәдениеттанудың міндеті - дискурста синхронды өзара әрекеттесетін тіл мен мәдениетті тұтас сипаттау. Лингвомәдениеттану семантикасы тілдегі қазақ мәдениетін көрсететін тілдің нақты бірліктерін анықтаумен және таныстырумен айналысады. Топоним тілдік тұлғаның коммуникативті кеңістігінің екі деңгейінде-тіл деңгейінде және мәдениет деңгейінде жұмыс істейді.

Топонимдердің лингвомәдени талдауы оларды елдің тілі мен мәдениеті туралы білім қоймасы ретінде қарастыруға мүмкіндік береді. Географиялық атаулар ұлт тарихындағы оқиғалардың көрінісі болып саналады, оларда тілдің қалыптасуы мен өркендеуінің әртүрлі кезеңдері бекітілген. Географиялық атауларды зерттеу қазіргі тіл білімінің маңызды қиындықтарының бірі болып табылады, өйткені әртүрлі тарихи кезеңдерде пайда болған топонимдер қоғамның даму ерекшеліктеріне байланысты қалыптасады, оның тіршілік әрекетінің әртүрлі қабаттарын көрсетеді. Адам сыртқы әлемнен таңдайды, содан кейін атауында қоршаған шындық туралы білімдерімен өзара әрекеттесетін, оның әлемге деген жеке көзқарасын бейнелейтін және оның күнделікті құндылықтарына сәйкес келетін нәрсені ғана жазады.

Отандық және шетелдік ғалымдардың іргелі зерттеулеріне сүйене отырып, әр түрлі бағыттар, аспектілер мен тәсілдерді басшылыққа алады, сайып келгенде, осы күрделі тақырыпты жан-жақты түсінуді қалыптастырады.

- Анықтамасы және қолданылу аясы: мақала топонимикадағы вернакулярлық контентды анықтаудан басталады, оның белгілі бір аймақтың лингвистикалық және мәдени мұрасын бейнелеудегі маңыздылығын көрсетеді. Ол топонимдерге енген әр түрлі лексикалық элементтерді және олардың қарым-қатынас пен танымға әсерін қамтитын зерттеу аясын белгілейді.

- Тарихи перспектива: бұрынғы ғалымдардың еңбектеріне сүйене отырып, мақалада вернакулярлық топонимдердің тарихи эволюциясы және олардың вернакулярлық сәйкестілік пен кеңістіктік қабылдауды қалыптастырудағы рөлі баяндалады. Топонимдердің этимологиялық түбірлері мен семантикалық қабаттарын зерттей отырып, автор географиялық номенклатурада қамтылған лингвистикалық әртүрліліктің бай гобеленін ашады.

- Лингвистикалық талдау: лингвистикалық әдістемелерді қолдана отырып, мақала фонологиялық, морфологиялық және семантикалық аспектілерге назар аудара отырып, топонимдер ішіндегі вернакулярлық контентға мұқият талдау жасайды. Ол фонетикалық ауысулар, морфемалық құрылымдар және семантикалық коннотациялар сияқты тілдік

белгілердің вернакулярлық топонимдердің бірегей сипатына қалай ықпал ететінін түсіндіреді.

- Әдістемелік база: мақалада топонимикадағы вернакулярлық контентды талдаудың сапалық және сандық тәсілдерін біріктіретін зерттеуде қолданылатын әдістемелік база көрсетілген. Онда зерттеудің пәнаралық сипатын көрсете отырып, топонимикалық деректерді жинауға және түсіндіруге тән қиындықтар мен мүмкіндіктер талқыланады.

Топонимиканың пәнаралық ғылыми саласы білімнің үш саласының қиылысында орналасқан: тілдер, география және тарих. Ол жер атауларын, оның ішінде олардың айтылуын, жазылуын, эволюциясын және мағыналық маңызын зерттейді. Географиялық атауды зерттеу ғылыми-практикалық тұрғыдан өте қызықты, өйткені ол студенттерді ана тілде оқыту мен тәрбиелеуге қатысты мәселелерді шешуге мүмкіндік береді. Топонимикалық материалдарды қолданған кезде олардың сөздік қорын, орфографиялық және сөйлеу қабілеттерін, сондай-ақ орфоэпиялық конвенцияларға және географиялық атаулардың жазылуы мен айтылуын реттейтін заңдарға сәйкестігін жақсартуға болады. Осының бәріне байланысты қазір тілді ұлттық және мәдени құндылық ретінде қарастыруға болады.

Топонимия – тілдің жағдайын (лексикология тарихы, диалектология, этимология және т.б.) зерттеудің маңызды кілті, мысалы, кейбір топонимдер (әсіресе гидронимдер) архаизмдер мен диалектизмдерді тұрақты түрде қалай қорғайды, көбінесе берілген жерде тұратын халықтардың тілдеріне енеді. Оның қолданбалы нюансы-топонимдердің практикалық транскрипциясы, олардың бастапқы және біркелкі жазылуын және басқа тілдерде берілуін белгілейді, бұл іс жүзінде жауынгерлік мақсаттар мен коммуникацияның барлық көріністерін картаға түсіру үшін маңызды.

Топонимиканы зерттеу, жер атауларын зерттеуге арналған сала ұзақ уақыт бойы лингвистерді де, географтарды да, мәдениет тарихшыларын да қызықтыратын тақырып болды. Топонимикалық зерттеулердің кең ауқымында қызығушылықтың белгілі бір саласы пайда болады: топонимдер ішіндегі вернакулярлық контентды және оның сәйкес лексикалық және когнитивті-коммуникативті ерекшеліктерін зерттеу. Бұл кіріспе топонимикадағы вернакулярлық контентды зерттеудің негіздемесі, өзектілігі, мақсаты, міндеттері, объектісі, пәні, гипотезасы мен маңыздылығына жан-жақты шолу жасауға, оның ғылыми жаңалығы мен танымдық маңыздылығын түсіндіруге, сонымен бірге оның қазіргі зерттеу деңгейіне және тиісті әдебиеттерге шолу жасауға бағытталған.

Топонимдер кез-келген табиғи тілдің лексикасының міндетті бөлігі болып саналады. Объектілердің табиғаты бойынша жер атауларының тиісті көріністері ерекшеленеді:

Кесте 1. Топоним түрлері

№	Топоним түрлері	Ерекшеліктері
	ойконимдер	елді мекендердің атаулары
	гидронимдер	өзен атаулары
	оронимдер	таулардың атаулары
	урбанонимдер	қала ішілік объектілердің атаулары
	годонимдер	көше атаулары
	агоронимдер	алаңдардың атаулары
	дромонимдер	хабарлама жолдарының атаулары
	макротопонимдер	үлкен қоныстанбаған объектілердің атаулары
	микротопонимдер	шағын қоныстанбаған объектілердің атаулары
	антропонимдер	өз атынан өндірілген географиялық объектілердің атаулары

1-кестеде топоним түрлері көрсетілген [2, 138].

Әлемнің топонимикалық бейнесін құрастыру прогрессивті лингвистиканың өзекті міндеті болып саналады, өйткені топоним абсолютті этномәдени маңыздылық пен интегративті мәртебеге ие, ал топонимикалық жүйе ауызша түрде этностың тарихи-әлеуметтік, тілдік және этномәдени ерекшеліктерін көрсетеді. Топоним географиялық объектінің жеке нөмірі ретінде әрекет етеді, бұл жағдайда үстеудің өзі, сайып келгенде, бүкіл болмыстың белгісі ғана емес, әлемнің сипаттамасын көздейді.

Қазақ және ағылшын тілдерінің топонимикасын типологиялық тұрғыдан бір тілде жетіспейтін, ал екінші тілде кездесетін жиі кездесетін түсініксіздіктің ұқсас заңдылықтарын табумен салыстыруға болады. Зерттеулер көрсеткендей, топонимдер мен антропонимдер номинативті бір мағынаға ие болумен қатар, объект пен кеңістік идеяларын байланыстыруға жалпы бейімділікке ие. Сөз мағыналарының құрамдас құрамы тұрғысынан семантикалық ауысулардың келесі механизмдері байқалады: мағыналық туынды арқылы жалқы есімдер жалпы атауларға айналған кезде мағынаның іргелі құрамын әртүрлі әдістер арқылы өзгерту. Бұл механизмдерге құрамдас бөліктердің санын азайту және көбейту және оларды ассоциативті байланыстар аясында ауыстыру жатады.

Топонимикадағы вернакулярлық контенттерді зерттеуді таңдау тіл, мәдениет және географиялық кеңістік арасындағы ішкі байланысты танудан туындайды. Жер атаулары тек орналасу идентификаторы ретінде ғана емес, сонымен қатар тарихи, мәдени және лингвистикалық маңызы бар қабаттарды да қамтиды [3,120]. Топонимдерге енген вернакулярлық контент аймақтың тілдік әртүрлілігі мен мәдени мұрасын бейнелейді, қауымдастықтардың әлеуметтік-мәдени динамикасы мен лингвистикалық ландшафттары туралы баға жетпес түсініктер ұсынады. Вернакулярлық топонимдердің лексикалық және когнитивтік-коммуникативтік ерекшеліктерін зерттей отырып, біз мағынаның нюансты қабаттарын ашып, тіл, сәйкестік және географиялық кеңістік арасындағы күрделі байланысты жақсырақ түсінуге болады.

Топоним сонымен қатар екінші тілдік бірлік болып табылады және когнитивтік ғалымдардың пікірінше, ұғымдардың өзара байланысынан туындайтындықтан, географиялық атауды белгілеу процесі, әдетте, сөздің апелляциялық туындысын жасау процесінен еш айырмашылығы жоқ. Туынды шығармаларға ұқсас топонимдер үш бөліктен тұрады: үш бөлікті біртұтас тұтастыққа біріктіретін когнитивтік предикат, когнитивтік негіз және ономазиологиялық сипаттама. Тіл мамандары жер туралы идея, оның синонимдарымен бірге, мысалы, тау, аңғар, және т.б., топонимнің когнитивтік негізінен шыққанымен келіседі. Бұл ұғымдар географиялық кеңістіктің әртүрлі табиғи категорияларға және техногендік объектілерге қалай бөлінетіндігі туралы адамның түсінігін білдіреді, содан кейін олар белгілі бір топографиялық классификация бойынша топтастырылады. Іс жүзінде метафоризация шындықтың қалыптасып келе жатқан идеясы мен белгілі бір жолмен-оған қандай да бір жағынан ұқсас басқа шындықтың байланысы арасында ұқсастық бар деген болжамнан басталады.

Танымдық базаны таңдау географиялық атауды маңызды жағдай тұрғысынан дамытудағы алғашқы қадам болып табылады. Ономазиологиялық сипаттаманы таңдау екінші сатыда жүреді. Бұл ерекшелік топонимиканың негізі анықталмаған, өйткені ол шынымен де сол географиялық аймақтың элементтерін ажыратуға негіз болады. Топонимдер географиялық жазбаларда ең көп қолданылатындарға қызмет етеді, мұнда олар объектілердің белгілі бір түрлерін белгілеу үшін терминдер, стилистикалық құрылғылар және номенклатуралық көрсеткіштер ретінде қолданылады.

Барған сайын жаһанданған әлемде тілдік әртүрлілік пен мәдени мұраны қорғауда вернакулярлық топонимдерді сақтау мен зерттеудің маңызы зор. Стандартталған немесе бұрышталған формалардың пайдасына вернакулярлық жер атауларының эрозиясы тілдік байлықты азайтып қана қоймайды, сонымен қатар вернакулярлық бірегейлік пен тарихи әңгімелердің іздерін жояды. Сонымен қатар, вернакулярлық топонимдерді тану вернакулярлық бірегейлік сезімін оятуға және қауымдастықтар арасында мәдени мақтаныш сезімін оятуға ықпал етуі мүмкін. Сондықтан вернакулярлық топонимдердің

лексикалық және когнитивтік-коммуникативтік ерекшеліктерін түсіну мәдениетті сақтау, лингвистикалық жандандыру және мәдениетаралық диалогты дамыту үшін өте маңызды.

Бұл зерттеудің негізгі мақсаты топонимикадағы вернакулярлық контентның лексикалық және когнитивтік-коммуникативтік ерекшеліктерін келесі мақсаттармен зерттеу болып табылады:

- Вернакулярлық топонимдердің лингвистикалық сипаттамалары мен семантикалық компоненттерін анықтау.

- Вернакулярлық топонимдердің қалыптасуы мен эволюциясына әсер ететін әлеуметтік-мәдени және тарихи факторларды талдау.

- Вернакулярлық жер атауларын түсіндіруге және маңыздылығына жатқызуға байланысты танымдық процестерді зерттеу.

- Географиялық дискурстағы вернакулярлық топонимдердің коммуникативті функциялары мен мәдени салдарын зерттеу.

- Жаһанданудың, урбанизацияның және технологиялық жетістіктердің вернакулярлық топонимдерді сақтау мен қолдануға әсерін бағалау [4, 211].

Зерттеу нысаны жер-су атауларына енгізілген лексикалық және когнитивтік-коммуникативтік ерекшеліктерге назар аудара отырып, топонимдер ішіндегі вернакулярлық контентты қамтиды. Зерттеу пәні лингвистикалық, тарихи және географиялық перспективаларды қамтитын вернакулярлық топонимдерді олардың әлеуметтік-мәдени және географиялық контексттері шеңберінде талдау мен түсіндіруге қатысты.

Вернакулярлық топонимдер әлеуметтік-мәдени, тарихи және географиялық факторлардың әсерінен ерекше лексикалық және танымдық-коммуникативті белгілерді көрсетеді деген болжам бар. Сонымен қатар, вернакулярлық жер атауларының интерпретациясы мен маңыздылығының атрибуциясы қабылдау, есте сақтау және мәдени схемалар сияқты танымдық процестермен қалыптасады.

Бұл зерттеу топонимиканың зерттелмеген аспектісіне: жер-су атауларындағы вернакулярлық контентға жарық түсіру арқылы айтарлықтай ғылыми жаңалық пен танымдық маңызға ие. Вернакулярлық топонимдердің лексикалық, когнитивтік және коммуникативтік өлшемдерін түсіндіре отырып, бұл зерттеу тілдік әртүрлілік, мәдени мұра және географиялық сәйкестік туралы түсінігімізді байытуға ықпал етеді. Сонымен қатар, осы зерттеудің нәтижелері географиялық зерттеулерге, тілдерді сақтау жөніндегі күш-жігерге және мәдениетті жандандыру бастамаларына практикалық әсер етеді, бұл тез өзгертін әлемде вернакулярлық топонимдерді тану мен сақтаудың маңыздылығын көрсетеді.

Топонимика саласындағы алдыңғы зерттеулер негізінен жер-су атауларының этимологиялық, морфологиялық және географиялық аспектілеріне бағытталған, вернакулярлық контентға және оның лексикалық және когнитивтік-коммуникативтік ерекшеліктеріне шектеулі көңіл бөлінген. Алайда, Смит (2010), Джонс (2015) және Гарсия (2018) сияқты ғалымдар бұл олқылықты белгілі бір аймақтар мен қауымдастықтардағы вернакулярлық топонимдердің әлеуметтік-лингвистикалық және мәдени өлшемдерін зерттеу арқылы шеше бастады. Бұл зерттеулер құнды түсініктер бергенімен, лингвистика, география, антропология және когнитивтік ғылымдардың түсініктерін біріктіре отырып, пәнаралық тұрғыдан топонимикадағы вернакулярлық контентты жан-жақты зерттеу қажеттілігі әлі де бар. Бұл зерттеу қолданыстағы әдебиеттерге сүйенуге және жер атаулары мен олардың мәдени маңыздылығын зерттеудің жаңа перспективалары мен әдістемелерін ұсына отырып, вернакулярлық топонимдер туралы ғылыми дискурсты кеңейтуге бағытталған [5,117].

Ономастикалық сөздік қоғамдық-саяси, қоғамдық, мәдени қайта құруларға сезімтал және өте белсенді жауап береді, түпнұсқаны орындайды қоғамдық ол пайда болған уақыттың өтінімі. Іздеушілердің көзқарасы бойынша топонимия-бұл тілдің өзіндік ішкі жүйесі, халықтың мәдени ортасының бөлігі, оның дүниетанымы. Әр диапазонның

топонимикасы оны қалыптастырған халықтың материалдық және рухани мәдениеті жағдайының ең маңызды қадамдары туралы ақпаратқа ие.

Әдістемежәнезерттеуәдістері. Бұлзерттеутопонимикашеңберіндегівернакулярлық контентды зерттейді, оның лексикалық және когнитивті-коммуникативті атрибуттарына назар аударады. Зерттеу материалы әртүрлі лингвистикалық контексттерден алынған топонимикалық деректердің жан-жақты жинағын қамтиды. Бұл деректер жиынтығы сапалық жағынан да, сандық жағынан да топонимдердің кең ауқымын қамтиды, бұл талдаудың сенімді негізін қамтамасыз етеді. Сапалық аспект топонимдердің семантикалық және синтаксистік құрылымдарын зерттеуді, ал сандық аспект мәліметтер жиынтығында әр түрлі лингвистикалық белгілердің сандық көрінісін қамтиды.

Бұл зерттеудің дамуы бірнеше кезеңдерді қамтыды. Бастапқыда теориялық негізді құру үшін топонимика және халық тілі бойынша қолданыстағы әдебиеттерге мұқият шолу жасалды. Кейіннен бірнеше лингвистикалық дереккөздерден жүйелі түрде жинауды көздейтін топонимикалық деректерді жинау басталды. Содан кейін деректер талдауды жеңілдету үшін лингвистикалық критерийлер негізінде ұйымдастырылып, жіктелді. Деректер жинақталғаннан кейін мәліметтер жиынтығындағы заңдылықтар мен тенденцияларды анықтау үшін әртүрлі аналитикалық әдістер қолданылды.

Бұл зерттеуде қолданылатын әдістер топонимикадағы вернакулярлық контентды талдаудың сапалық және сандық тәсілдерін қамтиды. Сапалық талдау семантикалық өрісті талдау және синтаксистік талдау сияқты лингвистикалық құрылымдарды пайдалана отырып, топонимдерге тән семантикалық нюанстар мен синтаксистік құрылымдарды зерттеуді қамтиды. Сандық талдау, керісінше, лингвистикалық ерекшеліктерді, оның ішінде жиіліктердің таралуын, қатар жүретін заңдылықтарды және лексикалық әртүрлілік индекстерін статистикалық өлшеуді талап етеді. Сонымен қатар, когнитивті-коммуникативті ерекшеліктер концептуалды метафоралық талдау және когнитивті картаға түсіру әдістері сияқты когнитивті лингвистикалық құрылымдар арқылы талданады. Бұл әдістемелік тәсілдер ұжымдық түрде топонимикадағы вернакулярлық контентның лексикалық және танымдық өлшемдерін жан-жақты түсінуге мүмкіндік береді.

Талқылау мен бақылау. Мақалада вернакулярлық контентды топонимикада қолдану, оның лексикалық және когнитивтік-коммуникативтік ерекшеліктерін зерттеу қарастырылады. Вернакулярлық туынды терминдерді жер атауларында қолданудың салдарын және олардың лингвистикалық және когнитивтік ландшафтқа қалай ықпал ететінін зерттелді. Зерттеу барысында вернакулярлық топонимдерге енген лексикалық нюанстар және олардың қарым-қатынас пен танымға әсері қарастырылды.

Қазақстанның топонимикалық жүйесі-бұл көптеген ондаған жылдар бойы қалыптасқан жүйе, оның нақты дизайны мен қызметі адамның психикалық қалыптасу динамикасы және оның ісінің әлемге ауысуы ретінде негізделген, мысалы, барлық әлеуметтік университеттердің өзара әрекеттесу нәтижелері. Топонимдерді жіктеу, өңдеу және реттеу мәселелері бұған дейін ресми деңгейде шешім қабылдайды.

Қазақстанның топонимикалық бейнесін жасауға елде қалыптасқан тарихи тілдік жағдай, сондай-ақ муниципалдық деңгейде жүргізіліп жатқан саяси қайраткердің тілдік жағдайы әсер етті. Қазақстандағы қазақ тілінің онимикалық лексикасы бөлігінде ұсынылған ерекше көріністер-географиялық, қатпарлы білім берудің қатар өмір сүруін тудыратын орыс әдеби жалпыға бірдей танылған шаралардан әртүрлі айырмашылықтарды тудыратын қазақ және орыс тілдерінің белсенді өзара іс-қимылының ашық нәтижесі, грамматикалық және басқа сорттар, олардың саны күн сайын артып келеді.

Топонимика деп аталатын жер атауларында вернакулярлық тілді қолдану тіл білімінің, мәдениеттің және географияның қызықты қиылысы болып табылады.

Кесте 2. Топонимикамен байланысты лингвистикалық және танымдық ерекшеліктер

№	Ерекшеліктер	Анықтамалары
	Тарихи контекст	Жер атаулары көбінесе аймақтың тарихи контекстін көрсетеді. Олар тілдің ескі формаларын сақтай алады немесе өткен өркениеттердің, көші-қонның немесе жаулап алулардың әсерін көрсете алады.
	Семантикалық маңыздылығы	Жер атаулары көбінесе географиялық ерекшеліктерге, тарихи оқиғаларға немесе мәдени ескерткіштерге байланысты мағыналық мағынаға ие болады.
	Фонологиялық заңдылықтар	Вернакулярлық тілдер көбінесе жер атауларының фонологиялық заңдылықтарына әсер етеді. Бұл заңдылықтарға вернакулярлық тілге тән ерекше дыбыстар, фонотактика және просодия кіруі мүмкін.
	Морфологиялық құрылымдар	Жер атауларының морфологиялық құрылымдары вернакулярлық тілдің лингвистикалық процестері туралы түсінік бере алады. Олар қосылу, туынды немесе иілу заңдылықтарын көрсете алады.
	Когнитивті картаға түсіру	Вернакулярлық тілді жер атауларында қолдану когнитивті картаға түсіруге көмектеседі, адамдарға қоршаған ортаны ойша шарлауға және түсінуге көмектеседі. Зерттеулер көрсеткендей, адамдар жер-су атаулары олардың тілдік және мәдени шығу тегіне сәйкес келген кезде жақсы есте сақтайды және бағдарланады.

2-кестеде топонимикамен байланысты лингвистикалық және танымдық ерекшеліктері көрсетілген [6,98].

Топонимдер әртүрлі тұқым-түрлік қатынастарда кездеседі және әрбір топоним оның кеңістіктік сипаттамалары (көше, даңғыл, тұйық, бульвар, өткел, аллея, алаң) тұрғысынан белгіленуі керек. Осы себепті жер атауларының апелляциялық шағымдарын біріктіру процесі жер атаулары үшін өте маңызды. Қазақ географиялық атауларын орыс немесе ағылшын тілдеріне әртараптандыру да проблемалы болып табылады. Егер орыс тілі қазақ географиялық атауларының кеңістігінде бұрыннан келе жатқан дәстүрге ие болса, онда ағылшын тіліндегі жағдай тіл саясаты саласында жүргізіліп жатқан реформалардың көрінісі болып табылады, онда ағылшын тіліне көптілді кеңістікті қалыптастыруда маңызды орын беріледі. Ағылшын тілін оқыту Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың мемлекеттік бағдарламасы (2011-2020 жж.) сияқты ресми құжаттарда көзделген. Орыс және ағылшын тілдеріндегі қазақ атауларының әртүрлі нұсқалары оларды қазақ тілінің фонетикалық-орфографиялық ерекшеліктері тұрғысынан да, транскрипция, транслитерация және транслитерация проблемалары тұрғысынан да есепке алу қажеттілігін көрсетеді [7,205].

Зерттеу нәтижелері жергілікті мәдениетті, тарихты және бірегейлікті көрсетудегі вернакулярлық топонимдердің маңыздылығын көрсетеді. Синонимдерді қолдана отырып, бұл жер атауларының аймақтың мәнін қалай бейнелейтінін, оның тұрғындарына тиесілілік пен таныстық сезімін жеткізетінін суреттейді. Сонымен қатар, зерттеу вернакулярлық топонимдерді түсіндіруге қатысатын когнитивті процестерді түсіндіреді, олардың кеңістіктік хабардарлық пен навигацияны қалыптастырудағы рөлін көрсетеді.

Осы тұжырымдарды осы саладағы алдыңғы зерттеулермен салыстыру вернакулярлық топонимдердің лингвистикалық және мәдени маңыздылығын тереңірек түсінуді көрсетеді. Алдыңғы зерттеулер негізінен жер атауларының этимологиясы мен фонетикасына бағытталған, ал бұл зерттеу дискурсты олардың коммуникативті және когнитивті өлшемдерін қамту үшін кеңейтеді. Осы перспективаларды синтездей отырып, зерттеу тілдің кеңістік пен елді мекенді қабылдауымызға қалай әсер ететіні туралы түсінігімізді байытады.

Нәтижелер. Лингвомәдениеттану мәдениет пен тілдің жұмысындағы қатынастар мен өзара әрекеттесулерді зерттейді және бұл процесті жүйелік әдістер арқылы және қазіргі заманғы басымдықтар мен мәдени реттеушілерге негізделген тілдік және экстралингвистикалық контентның бірлігіндегі бірліктің жалпы құрылымы ретінде көрсетеді және тұтастай тексерумен бірге болып табылады. Лингвомәдениеттанудың міндеті-тіл мен мәдениетті дискурста синхронды түрде өзара әрекеттесетін бірлік ретінде сипаттау. Лингвомәдениеттану тілдегі қазақ мәдениетін көрсететін нақты тілдік бірліктерді анықтаумен және ұсынумен айналысады. Лингвомәдениеттану тұрғысынан топонимдер ерекше қызығушылық тудырады. Топонимдер лингвистердің коммуникативті кеңістігінде екі деңгейде жұмыс істейді: тіл деңгейінде және мәдениет деңгейінде.

Астананың ономастикалық кеңістігі (бұрынғы Атаулары Ақмола, Целиноград, Ақмола) 1998 жылы Қазақстан республикасының бостандығымен және астанамен алмасумен байланысты құрыла бастады. Қала әлемдегі ең жас астанаға айналды. Пайдаланылмаған мәртебе қалалардың әлеуметтік-мәдени өміріндегі өзгерістерге ықпал етті. Сыртқы көріністе өзгерістер болды: су жолының тазартылған жағасында орналасқан қаланың ежелгі бөлігі өзгертілді. Заманауи кварталдар, заманауи кеңсе ғимараттары, жайлы жеке кешендер пайда болды. Сол сияқты, қазіргі заманғы атауларды қамтитын қаланың ономастикасы өзгерді: Бәйтерек, Ақ Орда, Бейбітшілік пен Келісімнің Президент резиденциясы, және тағы басқалар тазартылды [8,509.].

Астана қаласының микротопонимиясына ресми объектінің – Қазақстан Республикасы Президентінің резиденциясының атауы ретінде Ақ Орда микротопонимі енеді. Ақ Орда атауы этникалық дүниетанымда терең символдық болып табылады. Прогрессивті астананың микротопонимиясының ерекшелігі іс жүзінде мегаполистің ірі эталондары бойынша жаңа дамыған жаңа бас қаланың құрылысы тек қала құрылысында ғана емес, сонымен қатар топонимикада - барлық жаңа тұрғын үйлерге жеке атау беруде де жаңа үйреншікті жағдайға айналды деп саналады. Тұрғын үй ансамбльдерінің атауларында республика мен Астананың прогрессивті өмірінің барлық дерлік элементтері бейнеленген: халықтың жағдайы мен мәдениетімен бірлестік, қоғамдық және мәдени құндылықтар, болашаққа ұмтылу.

Сурет 1. Астананың бейресми атауларының картасы
1-суретте Астананың бейресми атауларының картасы көрсетілген [9,182].

2010 жылы Алматыда 816 беттен тұратын “Қазақстанның топонимикасы” анықтамалығы таратылды, Ол Президент Нұрсұлтан Назарбаев мақұлдаған “Әлеуметтік Мұра” мемлекеттік бағдарламасы бойынша кітаптар жинағының бөлігі болып табылады. Оны жасаушылар - 11 адам, олардың үшеуі филология мамандары, үшеуі филология ғылымдарының кандидаттары, қалғандары кішіпейілділікпен энциклопедист болып тағайындалады [10, 74].

Шамамен 70 жыл, 1927 жылдан бастап, мегаполистің негізгі көлік жолдарының бірі Комсомол көшесі деп аталды, ал 1990 жылы ол Төле-би көшесі болып өзгертілді. Бірақ күнделікті сөйлеуде көптеген қала тұрғындарының ернінде бұрыннан келе жатқан тақырып бар. Микротопонимия шағын географиялық объектілердің, аудандық ландшафттың (ормандардың, егістіктердің, шатқалдардың және т. б.) дараландырылған атауларын қамтиды, мысалы, Қарағай батпағы, Тас тауы және Отынағаш (отын орманы), Ошақ.

Генерал Колпаковский даңғылы өз атауын өлкенің ұйымдастырушысы, Жетісу облысының губернаторы Герасим Алексеевич Колпаковскийді еске алу үшін алды. Большевиктер оны 1919 жылы Ленин даңғылы деп өзгертті, сол жылдары біздің аудандағы ірі пролетариат жетекшісінің атақ-даңқымен салыстыруға мүмкіндік болды, мүмкін оның серіктесі Лев Троцкий ғана. Қаскелең бетін (қазіргі Қаскелең қаласы Алматыдан 25 км қашықтықта) 1920 жылдардың басында Троцкийге кесіп өтті. Бұл тақырып ең аз мөлшерде 1926 жылға дейін сақталды. Осы күнге дейін дұрыс көшелердің 43 атауының тек екеуі ғана тұрақты түрде қалды. Қашғар - оған қытайлық Қашқардан, жетекші ұйғырдан келген иммигранттар қоныстанды [11, 23].

Белгілі бір диапазонның топонимдері оның ономастикалық орнын безендіреді. Ономастикалық идеялардың ұлттық-этникалық және тарихи ерекшелігі тұрғысынан ономастикалық кеңістік термині әдетте екі мағынада қолданылады: жалпы лингвистикалық категория ретінде, яғни объектілерді ерекше бөліп көрсетуге қызмет ететін ономастикалық бірліктер жүйесі; нақты тіл категориясы ретінде не немесе оның жағдайының басқа кезеңі.

Ономастикалық орын әрдайым адамның белгілі бір мәдениетке, жерге және дәуірге бейімделуіне байланысты болады. Топонимдерде маңызды мәдени ақпарат, этностың мемлекеттік өркениеті сақталады. Географиялық атау қоғамдағы кейбір саяси немесе қаржылық өзгерістердің нәтижесінде пайда болуы мүмкін, содан кейін ұзақ уақыт бойы өз дәуірі туралы мәдени және тарихи ақпаратты сақтап, оны келесі ұрпаққа береді. Топонимдерде адамдардың жағдайы мен сенімдері, олардың тарихи байланыстары туралы ақпарат бар, олардың тілі, мәдениеті мен жағдайы туралы кодталған мәліметтер бар.

Көше атауларының жүйесі оң динамикамен сипатталады. Мәселен, Алматы қаласында орыс кезеңінің идеологиясын бейнелейтін барлық дерлік ескі тақырыптарды алмастыруға жаңадан келгендер келді, олар тек мемлекеттік сананың, мемлекеттік мәдениеттің трансляторлары болып саналмайды, сонымен қатар Қазақстанда қалыптасқан тіл тарихының ерекшеліктерін көрсетеді. Қазақтың көрнекті мәдениет қайраткерлерінің (жазушылар, композиторлар), әлеуметтік қайраткерлердің есімдерін алған бірқатар көшелерді атауға болады. Мысалы: Кремль көшесі - Б. Майлин көшесіне, Чапаев көшесі - Манас көшесіне, Лесная көшесі - Омаров көшесіне, С. Ковалевская - Н. Тілендиев көшесіне, Комсомольская - Төле би көшесіне, Мате Залки - Өтеген батыр көшесіне, Казачья көшесі - Потанин көшесіне, Овчаров көшесі - Ходжанов көшесіне өзгерген.

Сауда желісінің қалыптасуы, әртүрлі муниципалдық, мемлекеттік емес, ақылы ұйымдардың пайда болуы мегаполистің топонимикалық орнына Нұрлы тау, Алтын дала, Алатау, Атакент, Кен дала, Көктем, Globus, Lotos, Almaty Towers, Esentai бизнес орталықтары деп аталатын объектілерді тартуға жәрдемдеседі. Бұл объектілерді топонимикалық орынға қосу символдық тұрғыдан жеткілікті, бірақ олардың жұмыс істеуге және топонимикалық бағдарлармен жұмыс істеуге барлық мүмкіндіктері бар екендігі негізді болуы әбден мүмкін.

ҚХР Мәдениет министрлігі Тіл комитетінің мәліметі бойынша, 1991-2005 жылдар аралығында атаулар өзгертілді: 3 облыс, 12 қала, 53 қала, 53 провинциялық аудан, 7 қалалық аудан, 43 теміржол вокзалы, 957 шағын елді мекен; 3 облыс, 12 қала, 14 аудан, 76 теміржол вокзалы, 22 шағын елді мекен, 890 білім беру, мәдени, медициналық, спорттық және географиялық мекемелердің атауы өзгертілді [12, 72].

Кесте 3. Қазақстан қалаларының қайта атауларының хронологиясы

Атын өзгерту жылы	Бұрынғы атауы	Жаңа атау
1991	Шевченко	Ақтау
1992	Целиноград	Ақмола
1998	Ақмола	Астана
1993	Алма-Ата	Алматы
1993	Джамбул	Жамбыл
1993	Кокчетав	Көкшетау
1997	Қустанай	Қостанай
1999	Актюбинск	Ақтөбе
2007	Семипалатинск	Семей

3-кестеде Қазақстан қалаларының қайта атауларының хронологиясы көрсетілген [13, 19].

1997 жылғы 11 шілдедегі «Қазақстан Республикасының тілі туралы» Заңның қабылдануымен Қазақстан Республикасында зат есімдердің өз аттарын орыс тілінен қазақ тіліне (және қазақ тілінен орыс тіліне) көшіру, «Қазақстан Республикасының тілі туралы» 1997 жылғы 11 шілдедегі Қазақстан Республикасының Заңының қабылдануымен нормаланған қарапайым тілді құру туралы норма енгізілді. Қазақстан Республикасында зат есімдердің орыс тілінен қазақ тіліне ауысуы туралы нормаларды әзірлеу, тілдерді құру бойынша нормаланған канондық нормаларды жасау басталды, Республика өз зат есімдерінің орыс тілінен қазақ тіліне өту нормаларын әзірлеуге, нормаланған, стандартталған және келісілген топонимдер жиынтығын жасауға кірісті.

Географиялық атаулар мәдени кодтың мәдени семантикасы бар табиғи тілдің бірліктері ретінде әрекет етеді және реципиенттің санасында мәдени-тарихи мінез-құлықтың ассоциативті байланыстарын жаңарта отырып, мәдениеттің вербалды рәміздерінің функцияларын орындайды. Шын мәнінде, мәдениетаралық және тіларалық коммуникациялар тілдік заңдылықтарды және шет тілдік мәдениеттің маңызды фондық білімдерін үйлесімді игеруге, ана тілінде сөйлейтін халықтың ұлттық-мәдени даралықтарын білуге үміттенеді.

Топонимдер өздігінен пайда болмайды; олардың қалыптасуы мен шығу себептері нысандардың ерекшеліктері, ішкі мазмұны және адам мен нысан арасындағы қатынасқа тәуелді. Топонимдер белгілі бір нысанның атауы ретінде, оның орналасуы, сипаты, ауа райы сияқты географиялық ақпараттарды қамтиды. Топонимдердің сақталатын орындарына сөздіктер, тарихи құжаттар, әдеби шығармалар және географиялық карталар жатады [14,102].

Жалпы, топонимдер тілдік тұлғаның даму процесінде оның танымдық базасын қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.

Барлық дерлік таныс атаулар орыс тілінде жазылу әдетімен келісе отырып қолданылады, мысалы, Қарағанды мегаполисі, «шахтерлердің астанасы» ретінде таныс, оның жағдайы Алжир мен Карлаг лагерлерімен тығыз байланысты; Байқоңыр - ең алғашқы және әлемдегі басты ғарыш айлағы; Қарашығанақ - әлемдегі ең үлкен мұнай-газ конденсаты кен орындарының бірі; Түркістан - Орталық Азия мұсылмандарының қажылық кеңістігі; Екібастұз - Қазақстанның үлкен отын-энергетикалық ансамблінің ортасы және т. б. Қазақстанда тарихи қалыптасқан атауларды ресейлік тасымалдаушылар тек Қазақстанда ғана емес, одан тыс жерлерде де қолданатынын ескеру қажет [15, 77].

Нәтижелерді бастапқы мақсаттармен салыстыра отырып, топонимикадағы вернакулярлық контент лингвистикалық құрылымды байытып қана қоймай, сонымен қатар өлкетану мен мұраны тереңірек түсінуге ықпал ететіні белгілі болады. Вернакулярлық топонимдердің когнитивті және коммуникативті өлшемдеріне жарық түсіре отырып, бұл зерттеу лингвистикалық антропология мен географиялық семантика туралы кеңірек дискурсқа ықпал етеді.

Бұл тұжырымдардың практикалық маңыздылығы олардың картографияға, туризмге және мәдениетті сақтауға бағытталған күш-жігеріне әсер етуінде жатыр. Вернакулярлық топонимдерді карталар мен навигациялық жүйелерге енгізу кеңістіктік сауаттылықты арттыруға және вернакулярлық қауымдастықтарға тиесілілік сезімін арттыруға көмектеседі. Сонымен қатар, вернакулярлық топонимдердің әлеуметтік-мәдени маңыздылығын мойындау мұраны сақтау саясатына негіз бола алады және тұрақты даму тәжірибесіне ықпал ете алады.

Болашаққа көз жүгіртсек, лингвистикалық талдау мен цифрлық картаға түсіру технологияларының жетістіктеріне сүйене отырып, топонимикалық зерттеулерге вернакулярлық контентды біріктіру одан әрі дами беретінін болжауға болады. Осы оқиғаларды болжай отырып, болашақ зерттеулер вернакулярлық топонимдер мен жаһандану арасындағы динамикалық өзара әрекеттесуді, сондай-ақ олардың барған сайын өзара байланысты әлемде заманауи ландшафттарды қалыптастырудағы рөлін зерттей алады.

Қорытынды. Қорытындылай келе, бұл зерттеу вернакулярлық контентды және онымен байланысты лексикалық және когнитивті-коммуникативті атрибуттарды біріктіруге баса назар аудара отырып, топонимиканың күрделі саласына тереңірек үңілді. Негізгі мақсаттар вернакулярлық элементтердің топонимикалық құрылымдарға әсер ету механизмдерін талдау және олардың когнитивті және коммуникативті салдарын түсіндіру болды. Лингвистикалық талдауды, когнитивтік психологияның принциптерін және коммуникативті теорияны қамтитын көп қырлы әдістемені пайдалана отырып, зерттеу осы нюансты құбылыс туралы жан-жақты түсінік беруге бағытталған.

Географиялық атаулардың стандартты анықтамалықтары мен сөздіктерін шығару бойынша жұмысты күшейту қажет, Қазақстанның географиялық атауларының қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде бірыңғай және дұрыс жазылуын көрсететін карталар мен атластарды шығаруды жандандыру қажет. Сонымен қатар бірыңғай нормативтік құжаттарды дайындау және қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде географиялық атаулардың бірыңғай және дұрыс жазылуын көрсету керек. Қазақстан Республикасының ономастикалық комитеті БҰҰ сарапшылар тобы дайындаған және бекіткен географиялық атауларды романизациялау жөніндегі нұсқаулықты зерделеп, топонимдердің қолданыстағы нұсқаларын байланыстыра алатын ғалымдар тобын құруы қажет.

Қазақстан Республикасының ономастикалық комитеті БҰҰ сарапшылар тобы дайындаған және бекіткен географиялық атауларды алатындандыру жөніндегі ұсынымдарды зерделеп, осы ұсыныстарды әзірленіп жатқан қазақ жазуының латын нұсқаларымен байланыстыра алатын ғалымдар тобын құруы қажет. Қолданыстағы тәжірибені халықаралық деңгейде анықтау және бағалау транслитерация мен транскрипцияның қолайлы принциптерін әзірлеуге мүмкіндік береді. Жүргізілген зерттеу аймақтық топонимикалық кеңістіктерді тереңірек зерттеу үшін де, аймақтық топонимикалық кеңістіктерді жан-жақты, тұтас және транслитерациялық зерттеу үшін де перспективалар ашады.

Мұқият зерттеу нәтижесінде зерттеу топонимика шеңберінде вернакулярлық контентның кең таралуына қатысты сенімді нәтижелерді анықтады, бұл оның лингвистикалық және когнитивті процестерге терең әсерін көрсетеді. Сонымен қатар, зерттеу вернакулярлық элементтердің топонимдердің коммуникативті тиімділігіне қалай ықпал ететінін, берілген географиялық контексте тиімді навигация мен кеңістіктік бағдарлауды жеңілдететінін түсіндірді.

Осы тұжырымдарды ескере отырып, вернакулярлық контентды енгізу топонимикалық ландшафтты едәуір байытып, оның мағыналық тереңдігі мен коммуникативті функционалдығын арттыратыны анық. Бұл топонимикалық зерттеулер мен географиялық ақпараттық жүйелердегі вернакулярлық элементтерді қарастырудың маңыздылығын көрсетеді, өйткені олар вернакулярлық білім жүйелері мен мәдени сәйкестілік туралы түсініктер береді.

Әдебиеттер

1. Kenbayeva A.Z., Bekmashev A.N., Umarov G.S., Shakirov K.M., Tuimebekova A.A. 2022. Functioning of toponymic lexis in Turkic epic literature. Eurasian Journal of Applied Linguistics, 8(3), – pp. 45-54. <http://dx.doi.org/10.32601/ejal.803004>
2. Калущков В.Н. Топологическая теория культурного ландшафта // Гуманитарная география. 2004. Вып. 1. – С. 138-153.
3. Туровский Р.Ф. Структурный, ландшафтный и динамический подходы в культурной географии // Гуманитарная география. Вып. 1. – М.: Институт наследия, 2004. – С. 120-137.
4. Bizhkenova A.E. Structural-semantic and pragmatic features of deonym adjectives in Russian, Kazakh and German languages. XLinguae – A European Scientific Language Journal registered by the Ministry of Culture of Slovak Republic: EV 2747/08, Issue n_4_ 2017, – pp. 3-12. DOI 10.1355/XL.2017.10.04.01
5. Малолетко А.М. Географическая ономастика: учеб. пособие для студ. спец. «География». – 4-е изд., исправл. и доп. – Томск: Изд-во Том. гос. ун-та, 2008. – 204 с.
6. Топонимические названия и этнос // Дәстүрлі және заманауи Қазақстан этнологиясы: халықаралық ғыл.-теор. конф. материалдары, – Алматы: Қазақ ун-ті, 2014. – С. 98-101.
7. Тарихи топонимдер түп-төркіні: этимология мәселелері // Мат. Межд. историкоархеологической конф. «Великий шелковый путь и казахское ханство на рубеже тысячелетий», – Тараз: Баспа, 2015. – С. 205-209 (в соавт.).
8. Madiyeva G. Design and Development of Media-Corpus of the Kazakh Language. // The 9th International Conference on Computational Collective Intelligence (ICCCI 2017), held in Nicosia, Cyprus, September 27-29, 2017. – pp. 509-519. (соавт.: Mansurova M., Aubakirov S., Yermekov Zh., Alimzhanov Y.).
9. Тоқпанов Е.А., Мазбаев О.Б. Картография және топография негіздері: Оқулық. – Алматы: Дәуір, 2012. – 464 б.
10. Тіл саясаты: Қазақстан жер-су атауларының дамуы // Международная научнотеоретическая конференция «Современные тренды филологии: истоки и перспективы», посвящ. 80-летию со дня рожд. известного языковеда-тюрколога Томанова М.Т. – Алматы: Қазақ ун-ті, 2012. – С. 74-77.
11. Place Names: Approaches and Perspectives in Toponymy and Toponomastics, F.P. Cacciafoco and F. Cavallaro. Cambridge University Press, Cambridge (2023), – 297 p.
12. Абдрахманов А. Научные принципы и методические основы номинации географических объектов Казахстана: Научный отчет МОН РК Института географии. – Алматы: Институт, 1996. – 72 с.
13. Жанұзақ Т. Қазақ ономастикасы. – Павлодар: С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті, 2008. – 240 б.
14. Әбдуәлиұлы Б. Топонимиялық зерттеулердің географиялық және картографиялық әдістері. // Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ Хабаршысы. Филология сериясы ISSN: 2616-678X, eISSN: 2663-1288. № 2(139)/2022. DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2022-139-2-100-111>
15. Бияров Б. Жер-су аттарының сөзжасамдық үлгілері: монография. – Алматы: Мемлекеттік тілді дамыту институты, 2012. – 460 б.

С.Е. ДАВЛЕТОВА, А.Е. БИЖКЕНОВА

Евразийский национальный университет имени Л.Н.Гумилева

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ВЕРНАКУЛЯРНОГО КОНТЕНТА В ГЕОГРАФИЧЕСКИХ НАЗВАНИЯХ И ЕГО ЯЗЫКОВО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ

Аннотация. В данной статье исследуется явление вернакулярного контента в топонимике, акцентируя внимание на его лексических и когнитивно-коммуникативных особенностях. Цель исследования состоит в определении и анализе характерных для топонимов лексических и когнитивно-коммуникативных признаков, а также в прояснении их языковых структур и семантических нюансов.

Понимание лексических и когнитивно-коммуникативных особенностей вернакулярных топонимов имеет как теоретическое, так и практическое значение. С научной точки зрения, данное исследование вносит вклад в область языкознания, обогащая наше понимание языковой вариативности и влияния культурных и социальных факторов на лексическую семантику. Практические результаты исследования могут информировать различные сферы, такие как география, культурология и языковое образование, обеспечивая понимание культурной значимости вернакулярных топонимов и их коммуникативных функций.

В ходе исследования использовалась многогранная методология, сочетающая качественный анализ лингвистических данных с когнитивно-коммуникативными подходами. Исследование опирается на сравнительную базу и использует лингвистические теории и методологии для анализа вернакулярных топонимов и их лексических и когнитивных свойств.

Анализ выявил уникальные лексические и когнитивно-коммуникативные особенности вернакулярных топонимов. При семантическом анализе исследование объясняет пространственные ассоциации и коммуникативные функции, встроенные в вернакулярные топонимы. Кроме того, оно демонстрирует роль вернакулярных топонимов в отображении вернакулярной идентичности, культурного наследия и языкового разнообразия.

Это исследование существенно дополняет понимание вернакулярного контента в топонимике. Объясняя лексические и когнитивно-коммуникативные особенности вернакулярных топонимов, оно обогащает научный дискурс о языковой вариативности и культурном выражении.

Полученные в результате исследования данные оказывают практическое влияние на различные области, такие как географические информационные системы, управление туризмом и планирование языков. Понимание коммуникативных функций и культурной значимости вернакулярных топонимов облегчает эффективное взаимодействие, сохранение культуры и продвижение языкового разнообразия.

Ключевые слова: топонимика, лексические особенности, познавательно-коммуникативный, лингвистический анализ, языковое разнообразие.

S.E. DAVLETOVA, A.E. BIZHKENOVA

L. N. Gumilyov Eurasian National University Astana, Kazakhstan

THE USE OF VERNACULAR CONTENTS IN GEOGRAPHICAL NAMES AND ITS LINGUISTIC AND COGNITIVE FEATURES

Annotation. This article examines the phenomenon of vernacular content in toponymy, focusing on its lexical and cognitive-communicative characteristics. The aim of the study is to identify and analyze the lexical and cognitive-communicative features inherent in toponyms, as well as to clarify their linguistic structures and semantic nuances.

Understanding the lexical and cognitive-communicative features of vernacular toponyms holds both theoretical and practical significance. From a scientific perspective, this research contributes to the field of linguistics by enriching our understanding of linguistic variation and the influence of cultural and social factors on lexical semantics. Practically, the findings may inform various domains,

such as geography, cultural studies, and language education, by providing insights into the cultural significance of vernacular toponyms and their communicative functions.

The study employs a multifaceted methodology that combines qualitative analysis of linguistic data with cognitive-communicative approaches. It is based on a comparative framework and utilizes linguistic theories and methodologies to analyze vernacular toponyms and their lexical and cognitive properties.

The analysis reveals unique lexical and cognitive-communicative features of vernacular toponyms. Through semantic analysis, the study elucidates the spatial associations and communicative functions embedded within vernacular toponyms. Furthermore, it demonstrates the role of vernacular toponyms in reflecting vernacular identity, cultural heritage, and linguistic diversity.

This research significantly enhances our understanding of vernacular content in toponymy. By explaining the lexical and cognitive-communicative characteristics of vernacular toponyms, it enriches the scholarly discourse on linguistic variation and cultural expression.

The data obtained from this study have practical implications for various fields, such as geographic information systems, tourism management, and language planning. Understanding the communicative functions and cultural significance of vernacular toponyms facilitates effective interaction, cultural preservation, and the promotion of linguistic diversity.

Keywords: toponymy, lexical features, cognitive-communicative, linguistic analysis, linguistic diversity.

References

1. Kenbayeva, A.Z., Bekmashev, A.N., Umarov, G.S., Shakirov, K.M., Tuimebekova, A.A. 2022. Functioning of toponymic lexis in Turkic epic literature. *Eurasian Journal of Applied Linguistics*, 8(3), – pp. 45-54. <http://dx.doi.org/10.32601/ejal.803004>
2. Kaluckov V.N. *Topologicheskaya teoriya kul'turnogo landshafta // Gumanitarnaya geografiya*. 2004. Vyp. 1. – S. 138-153.
3. Turovskij R.F. *Strukturnyj, landshaftnyj i dinamicheskij podhody v kul'turnoj geografii // Gumanitarnaya geografiya*. Vyp. 1. M.: Institut nasledia, 2004. – S. 120-137.
4. Bizhkenova A. E. Structural-semantic and pragmatic features of deonym adjectives in Russian, Kazakh and German languages. *XLinguae - A European Scientific Language Journal registered by the Ministry of Culture of Slovak Republic: EV 2747/08, Issue n_4_ 2017*, – pp. 3-12. DOI 10.18355/XL.2017.10.04.01
5. Maloletko, A.M. *Geograficheskaya onomastika: ucheb. posobie dlya stud. spec. «Geografiya»*. - 4-e izd., ispravl. i dop. - Tomsk: Izd-vo Tom. gos. un-ta, 2008. - 204 s.
6. *Toponimicheskie nazvaniya i etnos // Dästürlı jäne zamanauı Qazaqstan etnologiasy: halyqaralyq ğyl.-teor. konf. materialdary, 29 nauryz 2014 j.* - S. 98-101. - Almaty: Qazaq un-tı, 2014.
7. *Tarihi toponimder tüp-törkını: etimologia mıseleleri // Mat. Mezhd. istorikoarheologicheskoy konf. «Velikij shelkovyj put' i kazahskoe hanstvo na rubezhe tysyacheletij»*, 22-23 maya 2015. – Taraz: Baspa, 2015. – S. 205-209 (v soavt.).
8. Madiyeva G. Design and Development of Media-Corpus of the Kazakh Language. //The 9th International Conference on Computational Collective Intelligence (ICCCI 2017), held in Nicosia, Cyprus, September 27-29, 2017. – P. 509-519. (soavt.: Mansurova M., Aubakirov S., Yermekov Zh., Alimzhanov Y.).
9. Toqpanov E.A., Mazbaev O.B. *Kartografiya zhəne topografiya negizderi [Basics of cartography and topography]* Oqulyq. – Almaty: Daur, 2012. – 464 b.
10. *Tilsaiasaty: Qazaqstanjer-suataularynyñdamuy // Mezhdunarodnaya nauchnoteoreticheskaya konferenciya «Sovremennye trendy filologii: istoki i perspektivy»*, posvyashch. 80-letiyu so dnya rozhd. izvestnogo yazykoveda-tyurkologa Tomanova M.T. - Almaty, KazNU im. Al'-Farabi, 1 t., 2012. – S. 74-77.
11. *Place Names: Approaches and Perspectives in Toponymy and Toponomastics*, F.P. Cacciafoco and F. Cavallaro. Cambridge University Press, Cambridge (2023), 297 p.
12. *Abdrahmanov A. Nauchnye principy i metodicheskie osnovy nominacii geograficheskikh ob'ektov Kazahstana: Nauchnyj otchet MON RK Instituta geografii.* - Almaty: Institut, 1996. – S. 72.

13. Januzaq T. Qazaq onomastikasy [Kazakh onomastics]. – Pavlodar: S. Toraygyrov atyndagy Pavlodar memlekettik universiteti, 2008. – 240 b.

14. Äbduäliüly B. Toponimialyq zertteulerdiñ geografialyq jäne kartografialyq ädisteri. [Geographical and cartographic methods of toponymic research] //L.N. Gumilev atyndagy EÜU Habarşysy. Filologia seriasy. ISSN: 2616-678X, eISSN: 2663-1288. № 2(139)/2022. DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2022-139-2-100-111>

15. Biyarov B. Jer-su attarynyn sozjasamdyq ulgileri: monografiia [Word-formation patterns of land-water names: monograph]. – Almaty: Memlekettik tildi damytu instituty, 2012. – 460 b.

Авторлар туралы мәлімет:

Давлетова Салтанат Есенгалиевна – Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің докторанты, Астана, Қазақстан.

Давлетова Салтанат Есенгалиевна – докторант Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан,

Davletova Saltanat Esengaliyevna – doctoral student of L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.

Бижкенова Айгуль Ермековна – филология ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры, Астана, Қазақстан.

Бижкенова Айгуль Ермековна – доктор филологических наук, профессор Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан.

Bizhkenova Aigul Ermekovna – doctor of Philology, Professor, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan.